

Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee

Teie 02.02.2026

nr 8-2/26/728

Meie 19.02.2026

nr 1-12/134-2

**Teadusinformatsiooni hankimise toetuse
eraldamise ja toetuse tagasinõudmise
täpsemad tingimused ja kord**

Kultuuriministeerium kooskõlastab haridus- ja teadusministri määruse „Teadusinformatsiooni hankimise toetuse eraldamise ja toetuse tagasinõudmise täpsemad tingimused ja kord“ eelnõu järgmiste märkustega.

Eelnõu § 1 ei sisalda terviklikku riiklikku vaadet teadusinformatsiooni hankimise süsteemile, vaid loob eelduse killustatud teadusinfo hankimise süsteemi loomiseks. Teadusraamatukogudele suunatud tegevustes piiratakse üksnes avalik-õiguslike ülikoolidega. Eesti Rahvusraamatukogu seaduse alusel on ka rahvusraamatukogu ülesanne teadus- ja arendusasutusena raamatukogunduse, infoteaduse, raamatukoguteaduse, raamatuteaduse ja bibliograafia ning nendega seotud valdkondade teadus- ja arendustöö.

Seletuskirja lk 1 on märgitud, et teadusraamatukogude ühtse komplekteerimiskava koostamine pole aktuaalne, sest iga asutus planeerib teavikute ostu neile eraldatud eelarve piires vastavalt asutuse vajadustele. Iga asutus tegi seda ka seni kehtinud komplekteerimiskava raames.

Kuna teadusraamatukogud ei ole ainult avalik-õiguslike ülikoolide raamatukogud, võib olla teadusinfo hankimisel valdkondlike eelistuste määratlemine siiski jätkuvalt oluline.

Palume seletuskirjas täpsustada, kuidas edaspidi tehakse kõigile teadusraamatukogudele ja teadus- ja arendusasutustele teatavaks väljaannete hankimise suunad ning tasandid.

Samuti palume seletuskirjas täpsustada, kuidas tagatakse edaspidi teadusinfo hankimisel dubleerimise vältimine ning koostöö teiste teadusraamatukogudega ja riigi ning avalik-õiguslikes teadus- ja arendusasutustega, et vältida piiratud eelarve tingimustes dubleerimise suurenemist ja teadusinfo mitmekülsuse vähenemist.

Seletuskirja lk 1 on märgitud, et teadusraamatukogude teadusinformatsiooni hankimiseks mõeldud toetuse mahtu arvutati suhteliselt keerulise valemi järgi. Samas on valemist loobumise järeldused tehtud tuginedes viimaste aastate rahastuse stabiilsusele, kuid mitte tuleviku arengutele ning vajadustele. Kas keerukast valemist loobumise asemel on kaalutud lihtsama ja läbipaistvama toetuse arvutamise valemi väljatöötamist, mis võimaldaks paremini prognoosida toetuse vajadust ning hinnata selle kasutamise põhjendatust, arvestades lisaks senisele rahastuse stabiilsusele ka tulevikuvajadusi?

Sihtrühmaga konsulteerimine ei saa olla piisav alus valemipõhisest arvutamisest loobumiseks, kui ei prognoosita nt elanike koosseisu muutusi või üliõpilaste ja lugejate arvu ning nende vajaduste muutusi ülikoolides.

Toetuse taotlemise lihtsustamine on kahtlemata vajalik, kuid piiratud riikliku ressursi tingimuste on jätkuvalt vajalikud põhjendatud toetuse jagamise tingimused. Toetuse arvutamiseks vajalik valem võib olla ka vähem bürokraatlik, kuid samas arvestaks realistlikult teadusinfo vajaduste muutumisega ülikooliraamatukogudes ja võimaldaks paremini hinnata ka toetuse kasutamise sihipärasust ning prognoosida tulevikuvajadusi.

Eelnõuga ette nähtud teadusinformatsiooni ühishangete süsteem ei vasta tervikuna Eesti riigi ning avalik-õiguslike teadus- ja arendusasutuste andmebaaside hankimise ning nendele ligipääsu tagamise vajadustele.

Teadusandmebaaside hankimisel ja neile ligipääsu võimaldamisel võib olla ühine ning laiem huvi näiteks kõigil teadusraamatukogudel, aga ka teadus- ja arendusasutustel ning nende lugejatel ja töötajatel. Palume määruses ja seletuskirjas täpsustata, kuidas § 2 lõike 1 punktis 2 nimetatud tegevus korraldatakse. Senise mittetulundusühingu Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium tegevus ja praktika ei ole lahendanud kõigi teadus- ja arendusasutuste ega ministeeriumite allasutuste ühishuvid ligipääsu tagamisel teadusandmebaasidele. Konsortsiumisse ei kuulu kõik teadus- ja arendusasutused.

§ 3 lõikes 2 nimetatud taotluses esitatavad andmed peaksid sisaldama vähemalt ka hangitavate andmebaaside eelneva või kolme eelneva aasta kasutusstatistikat (va uute andmebaaside puhul).

§ 4 lõike 2 kohaselt leitakse määruse § 2 lõike 1 punktis 1 toodud tegevuseks eraldatava toetuse määramisel iga asutuse osakaal, arvestades toetust teadusraamatukogudele teadusinformatsiooni ja rahvusteavikute hankimiseks, mis on talle toetuse määramise kalendriaastale eelneva kolme aasta jooksul eraldatud, ning samal perioodil eraldatud toetuse kogumahtu teadusraamatukogudele teadusinformatsiooni ja rahvusteavikute hankimiseks. Leiame, et nimetatud toetuse eraldamise alus lähtub minevikuvaatest, mitte tuleviku vajadustest ega arvesta ühiskonnas toimuvaid muudatusi.

Lisaks palume kaaluda edaspidi ka seda, kas antud regulatsiooni raames saaks riigiasutustes töötavatele teadus- ja arendustegevusega tegelevatele isikutele võimaldada ligipääsu teadusinformatsioonile.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Heidy Purga
minister

Ülle Talihärm 628 2244
ulle.taliharm@kul.ee